

แบบรายงาน

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่ดี (Best Practices)

“ ชุดกิจกรรมเกมหรรษาพัฒนาทักษะการคิด ”

ผู้เสนอผลงาน นางเรณู คงประณีต

ครูชำนาญการ โรงเรียนบ้านช้างค้ำ

ตำบลวังไทร อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

การพัฒนา รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยที่ดี (Best Practices)

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ชื่อผลงาน ชุดกิจกรรมเกมหรรษาพัฒนาทักษะการคิด

1.2 ชื่อผู้เสนอผลงาน นางเรณู คงประดิษฐ์ ครูชำนาญการ โรงเรียนบ้านช้างค้ำ ระดับชั้นที่สอน
ระดับชั้นอนุบาล ปีที่ 2 โรงเรียนบ้านช้างค้ำ กลุ่มวังไทร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โทรศัพท์ 087-2015617
อีเมลล์ Ranu_2515@hotmail.com

2. ความเป็นมา

จากการจัดประสบการณ์ พบว่า เด็กโดยทั่วไปมีความสามารถด้านความคิดแอบแฝงอยู่ในตัว แต่เด็กไม่ได้รับการกระตุ้นหรือส่งเสริมให้นำความคิดส่วนนั้นมาใช้อย่างเต็มที่ จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กบางคนยังทำผลงานกิจกรรมสร้างสรรค์ ลอกเลียนแบบผู้อื่น บางคนสร้างผลงานเหมือน ๆ ซ้ำ ๆ กันทุกวัน ไม่มีการเปลี่ยนแปลง และไม่สามารถเชื่อมโยงความคิดถ่ายทอดออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ และส่วนหนึ่งโรงเรียนได้ประชุมผู้ปกครองในเรื่องของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ทราบว่าสิ่งที่ผู้ปกครองต้องการมากที่สุดคือให้เด็กคิดเป็นและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

โรงเรียนบ้านช้างค้ำซึ่งเคยได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนแกนนำจัดกิจกรรมด้านทักษะการคิด และได้มีการพัฒนาการจัดกิจกรรมต่อเนื่องมาโดยตลอด สอดคล้องกับจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 กลยุทธ์ที่ 1 มีเป้าหมายให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ตามระดับการศึกษา และผลการประเมินคุณภาพนอกสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) สมศ. รอบ 2 ปีการศึกษา 2551 มีผลการประเมิน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ผลการประเมิน อยู่ในระดับดี

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ครูผู้สอนได้พัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิด เพื่อเตรียมตัวรองรับการประเมินคุณภาพนอกสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สมศ.รอบ 3 และต้องการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดของเด็กให้มีการพัฒนามากยิ่งขึ้นไป สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมุ่งส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง

เป้าหมาย

นักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนบ้านช้างค้ำ ปีการศึกษา 2553 จำนวน 11 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมทักษะด้านการคิด คิดแก้ปัญหา และ ความคิดสร้างสรรค์
2. เพื่อส่งเสริมความกล้าแสดงออก ความมั่นใจในตนเอง และการนำเสนอผลงาน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ชุดกิจกรรมเกมหรรษาพัฒนาทักษะการคิดก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ด้วยเกม

3. การพัฒนาคุณภาพของการจัดประสบการณ์

ชุดกิจกรรมเกมหรรษาพัฒนาทักษะการคิด มีแนวทางการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

การดำเนินงาน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิด กำเนินถึงแนวคิดหลักจิตวิทยาพัฒนาการตามวัยที่เหมาะสมของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งมีอายุระหว่าง 5-6 ปี ดังทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์, รูสโซ, ฟร็อบเอล, เพสตาลอซี

ผู้จัดกิจกรรม จึงศึกษาเรื่องเกมและนำเกมมาประกอบการจัดกิจกรรม เพราะเกมเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะลดความเครียด ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รับความสนใจให้อยากร่วมกิจกรรม ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการเล่นเกม ทำให้มีความสุข เกิดการเรียนรู้แบบไม่รู้ตัว ดังคำกล่าวของ **นฤมล ปิ่นดอนทอง (2544, หน้า 29)** กล่าวว่า เกมเป็นกิจกรรมการเล่นที่ทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมให้รู้จักการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นสิ่งเร้าใจ จูงใจให้เกิดการเรียนรู้ เกมช่วยฝึกสมองและทักษะ ส่งผลให้เด็กเกิดความคิด และรู้จักการแก้ปัญหา จึงได้พัฒนา การจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรม “ชุดกิจกรรมเกมหรรษาพัฒนาทักษะการคิด” มีลำดับขั้นตอนการพัฒนา **นวัตกรรมและการดำเนินการ** ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาของการจัดประสบการณ์

จากการจัดประสบการณ์ ผลการประเมินพัฒนาการด้านความสามารถคิดรวบยอด แก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยู่ในระดับพอใช้

2. ศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง

เพื่อศึกษาหลักการและจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อเด็กจะได้รับการพัฒนาความสามารถของแต่ละบุคคล และยังเน้นให้เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

3. ศึกษาทฤษฎีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิด และเกม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้จัดกิจกรรมได้นำมาเป็นกรอบแนวคิด ตามหัวข้อ ดังนี้

- พัฒนาการทางสติปัญญา ศึกษาความหมาย ทฤษฎีพัฒนาการ ความพร้อมทางสติปัญญา องค์ประกอบ
- ทักษะการคิด ศึกษาความหมาย หลักการ รูปแบบ วิธีการ
- เกม ศึกษาความหมาย องค์ประกอบ รูปแบบ วิธีการ
- การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาที่จะจัดทำชุดกิจกรรม

วิเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ และพัฒนากิจกรรมในการจัดทำชุดกิจกรรม

5. จัดทำร่างคู่มือ พัฒนา ปรับปรุงให้สมบูรณ์

ชุดกิจกรรมเกมพัฒนาทักษะการคิด แบ่งออกเป็น 8 ชุด แต่ละชุด จะประกอบด้วย จุดประสงค์ของชุดกิจกรรม มีแนวทางการดำเนินกิจกรรม มีสื่อ/อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก มีการวัดผลประเมินผลแต่ละชุด จะมีกิจกรรมอยู่ 2 แบบ คือกิจกรรมกลุ่มและ กิจกรรมเดี่ยว ประเมินความพึงพอใจชุดกิจกรรมโดยนักเรียนและผู้ปกครอง

รูปแบบของชุดกิจกรรมเกมพัฒนาทักษะการคิด มี 8 ชุด ดังนี้

ชุดกิจกรรมที่ 1 ฟังแล้ว..บอกต่อ

ลักษณะกิจกรรม กิจกรรมกลุ่ม เล่นเกมกระชิบ หากภาพตามข้อความที่กระชิบบอก

กิจกรรมเดี่ยว วาดภาพความฝันของหนูเมื่อหนูโตขึ้น จากความคิดสร้างสรรค์

ชุดกิจกรรมที่ 2 ปริศนาคำทาย

ลักษณะกิจกรรม กิจกรรมกลุ่ม เล่นเกมแข่งขันคิด ตีภาพคำตอบจากปริศนาคำทาย

กิจกรรมเดี่ยว สร้าง และต่อเติมภาพตามจินตนาการจากภาพที่เป็นคำตอบของกิจกรรมกลุ่ม

ชุดกิจกรรมที่ 3 ฟังแล้วคิด

ลักษณะกิจกรรม กิจกรรมกลุ่ม เล่นเกมรวมเงินแบ่งกลุ่ม ผู้นำกลุ่มฟังข้อความและถ่ายทอดหาคำตอบ

กิจกรรมเดี่ยว คิดสร้างสรรค์วาดภาพอาหารที่ชอบมากที่สุด

ชุดกิจกรรมที่ 4 ค้นหาเพื่อน

ลักษณะกิจกรรม กิจกรรมกลุ่ม เกมแม่ทัพสั่ง เพื่อแบ่งกลุ่มแข่งขันแยกวัสดุออกเป็นหมวดหมู่

กิจกรรมเดี่ยว สร้างสรรค์ภาพ ตามจินตนาการจากวัสดุเหลือใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

ชุดกิจกรรมที่ 5 คนค้นโจทย์

ลักษณะกิจกรรม กิจกรรมกลุ่ม ร้องเพลงเล่นเกมลมเพลมพัด แบ่งกลุ่มแข่งขันหาภาพคำตอบจากโจทย์

กิจกรรมเดี่ยว บอกตัวเลขที่ชอบที่สุด 1 ตัวแล้ว คิดวาดสร้างสรรค์ภาพจากตัวเลขที่ชอบ

ชุดกิจกรรมที่ 6 สนุกกับรูปทรง

ลักษณะกิจกรรม กิจกรรมกลุ่ม ค้นหารูปทรงในห้องที่ครูซ่อนไว้หีบที่คาดผมตามรูปทรงที่ค้นหาแสดง

บทบาทสมมติตามครุบรรยายเพื่อเข้ากลุ่มเรียงลำดับรูปทรงของตนเองจากเล็กไปใหญ่

กิจกรรมเดี่ยว สร้างสรรค์ภาพจากรูปทรงที่ตนเองมีอยู่

ชุดกิจกรรมที่ 7 ต่อสร้างภาพ

ลักษณะกิจกรรม กิจกรรมกลุ่ม เล่นเกมเพื่อนสั่ง ร้องเพลงกึ่งก้านใบเพลงจบฟังคำสั่งจากเพื่อน

กิจกรรมเดี่ยว สร้างสรรค์ภาพจากส่วนประกอบของต้นไม้

ชุดกิจกรรมที่ 8 นาฬิกา..มหาสนุก

ลักษณะกิจกรรม กิจกรรมกลุ่ม เล่นเกมเสียงนกกระชิบ นกกระจอก เพื่อแบ่งกลุ่ม แข่งขันเรียงลำดับจากการ

ปั้นผู้นำกลุ่มออกมาหุนนาฬิกาแล้วหีบบัตรภาพปั้นดินน้ำมันจากบัตรภาพให้เท่าตัวเลขนาฬิกา

กิจกรรมเดี่ยว เขียนตัวเลขที่ชอบ เลือกดินน้ำมันทำอย่างไรก็ได้ให้ดินน้ำมันติดที่ตัวเลข

การดำเนินกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. เด็กทำแบบประเมินก่อนใช้ชุดกิจกรรมจำนวน 20 ข้อ โดยครูเป็นผู้อ่านข้อคำถามให้นักเรียนคิดหาคำตอบจากการสังเกตภาพ

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมตามชุดกิจกรรม ก่อนใช้ครูแนะนำ ชี้แจง สาธิตการเล่น เกม ชุดกิจกรรม 1 ชุด จะมี 2 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมกลุ่ม ครูเริ่มด้วยการนำเข้าสู่การเล่น เกมด้วยการร้องเพลง แบ่งกลุ่มเด็กร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมเดี่ยว นักเรียนคิดสร้างสรรค์ผลงาน ต่อเนื่องจากกิจกรรมที่ 1

เมื่อเสร็จกิจกรรมนักเรียนสามารถถ่ายทอดผลงานที่สร้างสรรค์ด้วยการนำเสนอผลงาน

3. ครูและนักเรียนร่วมกันบอกข้อคิด และสรุปกิจกรรมได้

4. หลังจากใช้ชุดกิจกรรมทั้งหมด 8 ชุดแล้ว เด็กทำแบบประเมินชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิด หลังการใช้ชุดกิจกรรม คนละ 1 ชุด จำนวน 20 ข้อ โดยครูเป็นผู้อ่านข้อคำถามให้นักเรียนคิดหาคำตอบจากการสังเกตภาพ

5. ครู และนักเรียนดูแบบประเมินและตอบพร้อมกัน

6. ความสำเร็จแบบทดสอบก่อน – หลังการจัดกิจกรรมของนักเรียนแต่ละคน

6. ทดลองใช้

ผู้จัดกิจกรรมนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน ของโรงเรียนบ้านช้างคับ ดำเนินการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนชุดกิจกรรม บันทึกข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

7. นำไปใช้ในการพัฒนาเด็ก

ดำเนินการจัดกิจกรรมในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 กับนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 20 นาที ต่อเนื่องกันจนครบ 8 สัปดาห์

8. เผยแพร่

- ครูภายในโรงเรียน

- ครูภายในกลุ่มโรงเรียน

- ครูภายในเขตพื้นที่การศึกษาและนอกเขตพื้นที่การศึกษา

4. ผลการดำเนินงาน

ผลที่เกิดขึ้นกับเด็ก

1. เด็กมีทักษะด้านการคิด คิดแก้ปัญหา และ ความคิดสร้างสรรค์ ร้อยละ 80

2. เด็กมีความกล้าแสดงออก ความมั่นใจในตนเอง ร้อยละ 80

3. ผลการใช้แบบทดสอบชุดกิจกรรมเกมหรรษาพัฒนาทักษะการคิดหลังจัดกิจกรรม

สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม

4. ด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนสามารถคิดรวบยอด แก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในปีการศึกษา 2553 เพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 83

5. ผลการใช้แบบวัดความพึงพอใจของเด็กต่อชุดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.89 อยู่ระดับดีมาก
6. ผลการใช้แบบวัดความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อชุดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2.9 ระดับดีมาก

ผลที่เกิดกับครู

1. คณะครูมีความรู้ สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดให้กับเด็ก
2. ครูเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการคิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาการคิดของครูและนักเรียน
3. ครูร่วมนำเสนอผลงานการสอนคิดและผ่านการประเมินในระดับดีเยี่ยม

ผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน

1. โรงเรียนได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิด
2. โรงเรียนได้รับรางวัล โรงเรียนดีเด่นขนาดกลางระดับเขตพื้นที่การศึกษา

ผลที่เกิดกับชุมชน

1. ชุมชนมีความภาคภูมิใจในตัวเด็ก ครูและผู้บริหารโรงเรียน
2. ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5. ปัจจัยความสำเร็จ

1. กิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับจุดเน้นที่ 1 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 สอดคล้องกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนมาตรฐานที่ 4 และเป็นกิจกรรมที่ครูต้องจัด เพราะเป็นโครงการต่อเนื่องของโรงเรียน
2. ผู้บริหารโรงเรียน ให้การสนับสนุนครูเข้ารับการอบรมและจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิด
3. ครูในโรงเรียน กิจกรรมบางกิจกรรมต้องขอความร่วมมือคณะครู เช่นครูภาษาไทย ครูศิลปะ
4. ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกิจกรรม และประเมินผล
5. เด็กปฐมวัยทุกคน ร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน เรียนรู้อย่างมีความสุข

6. บทเรียนที่ได้รับ

1. การจัดกิจกรรมมีสอดคล้องกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนมาตรฐานที่ 4 และเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติต่อเนื่อง ตรงความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กสนใจเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสุขและส่งผลให้กิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์
2. การจัดกิจกรรม ถ้าเด็กเต็มใจที่จะเรียน จะทำให้เรียนรู้มีความสุขและเกิดความรู้ขึ้นโดยไม่รู้ตัว

7. แนวทางการพัฒนาในอนาคต

1. พัฒนากิจกรรมให้มีความหลากหลาย และน่าสนใจมากขึ้น
2. พัฒนารูปแบบกิจกรรมให้สามารถปรับเปลี่ยน ให้เหมาะสมกับวัย ในปีการศึกษาที่จะใช้ได้
3. จัดกิจกรรมโดยให้ชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรม ร่วมเสนอกิจกรรม

ภาพประกอบการจัดประสบการณ์
ชุดกิจกรรมเกมหรรษาพัฒนาทักษะการคิด

